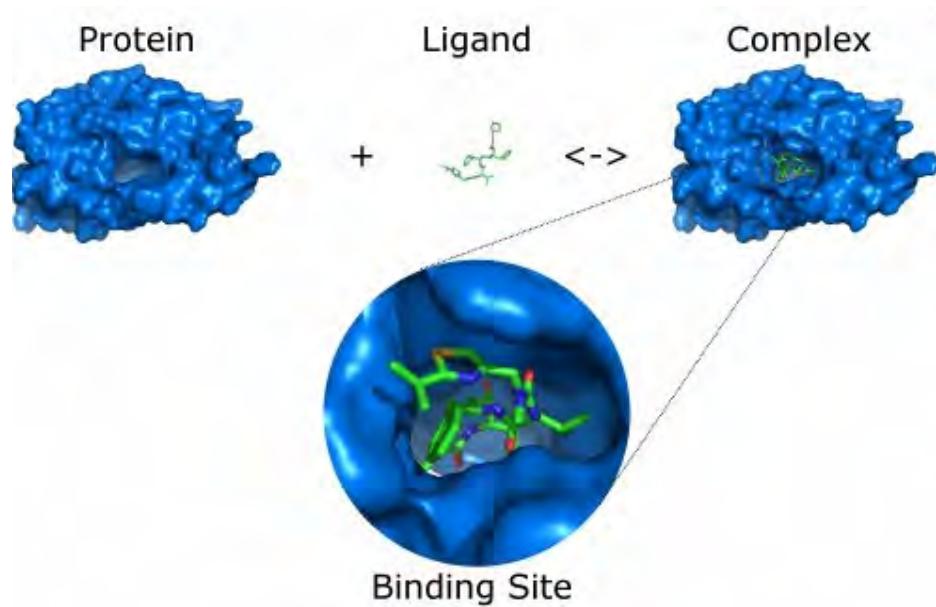

Protein - ligand (L) interakcije

(Aktivnost proteina: šta protein radi?)

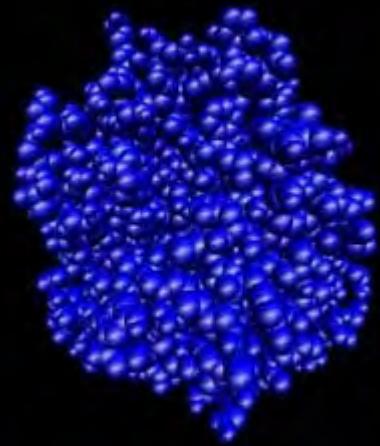
Zajednička osobina biološki aktivnih proteina je da specifično interagujusa malim brojem od prisutnih molekula u svom okruženju - ligandima (L) dajući protein-ligand (PL) kompleks.

Sadržaj predavanja

- Aktivnost proteina se zasniva na protein-ligand interakcijama:
 - Primeri za protein-ligand interakcije
 - Primeri za male molekule
 - Primeri za koenzime/kofaktore/prostetične grupe
 - Primeri za proteine
- Strukturne osnove specifičnog prepoznavanja i vezivanja liganda:
 - komplementarnost površina vezivnog mesta na molekulu proteina i molekula liganda
 - konstanta vezivanja i vezivna energija

Primer: aktivno mesto na molekulu enzima

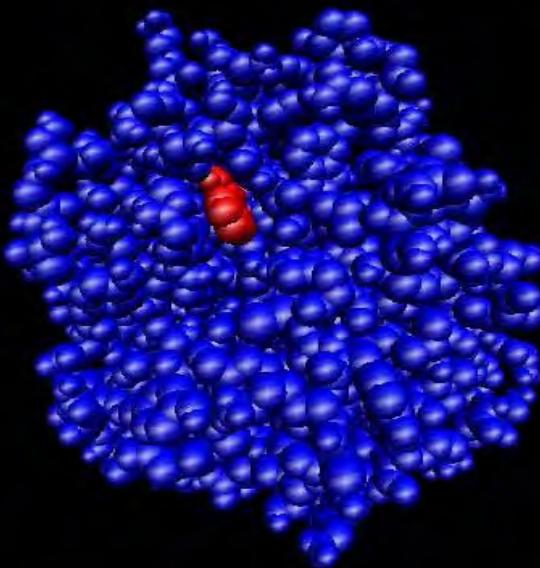
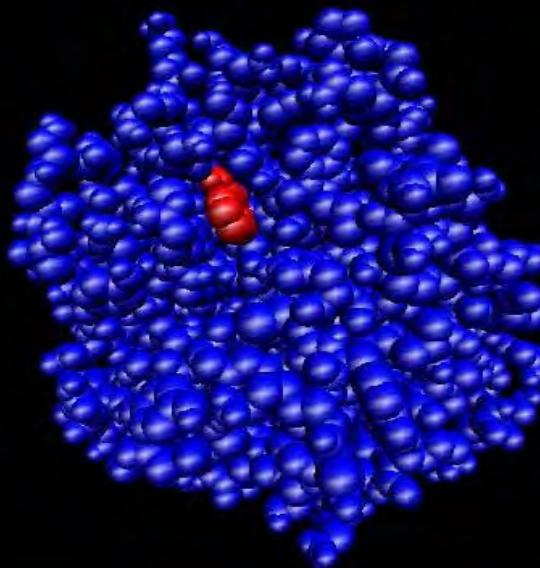

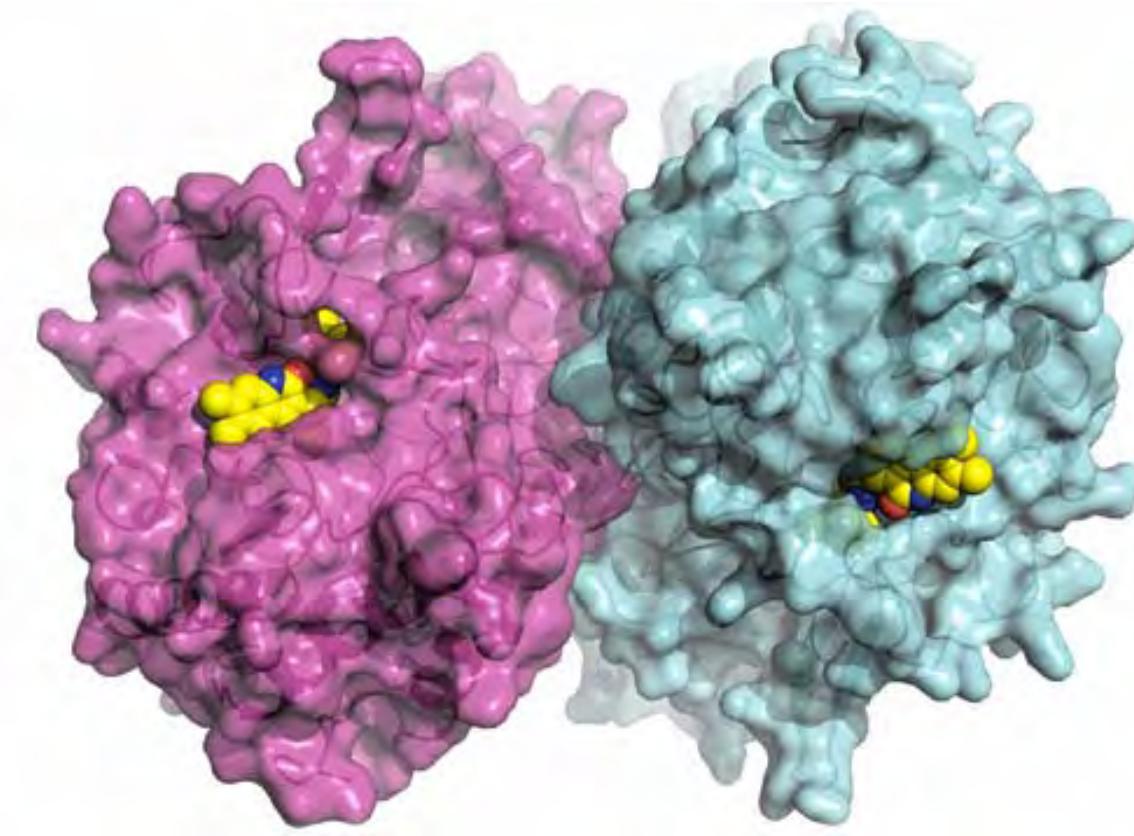
Tripsin

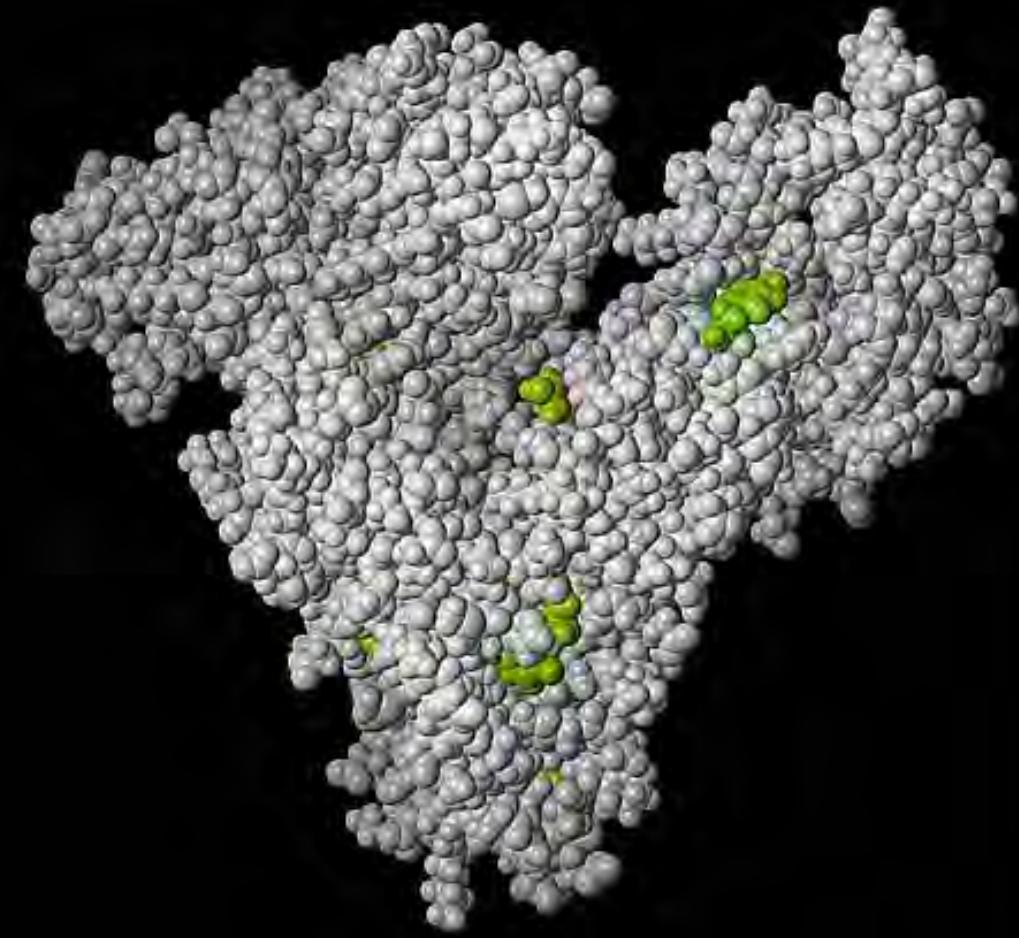
Benzidin: inhibitor tripsina

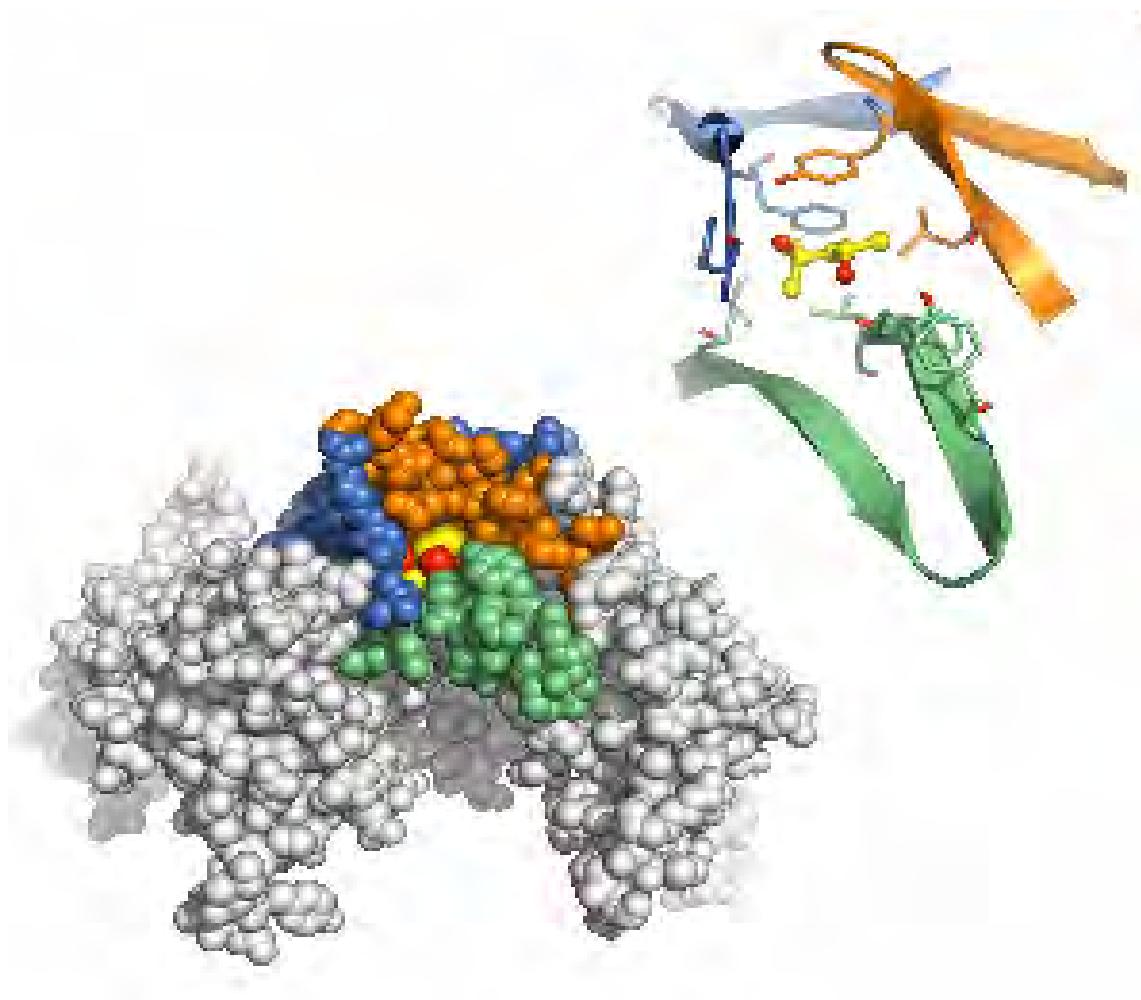
Stereo slika tripsin – benzidin kompleksa

Toxicity of the anticancer drug CPT-11 is alleviated by inhibiting a specific enzyme (pictured here in purple and blue) in human symbiotic gastrointestinal bacteria: The trouble with CPT-11 begins presumably after it has already killed tumor cells and been rendered inert. When it reaches the intestines, beta glucuronidase enzymes in the gut bacteria snip a sugar off the inactivated cancer drug, essentially reactivating it, where it causes tissue damage. Compound (yellow) target and bind to the enzyme, blocking the reaction that leads to the drug's debilitating side effects.

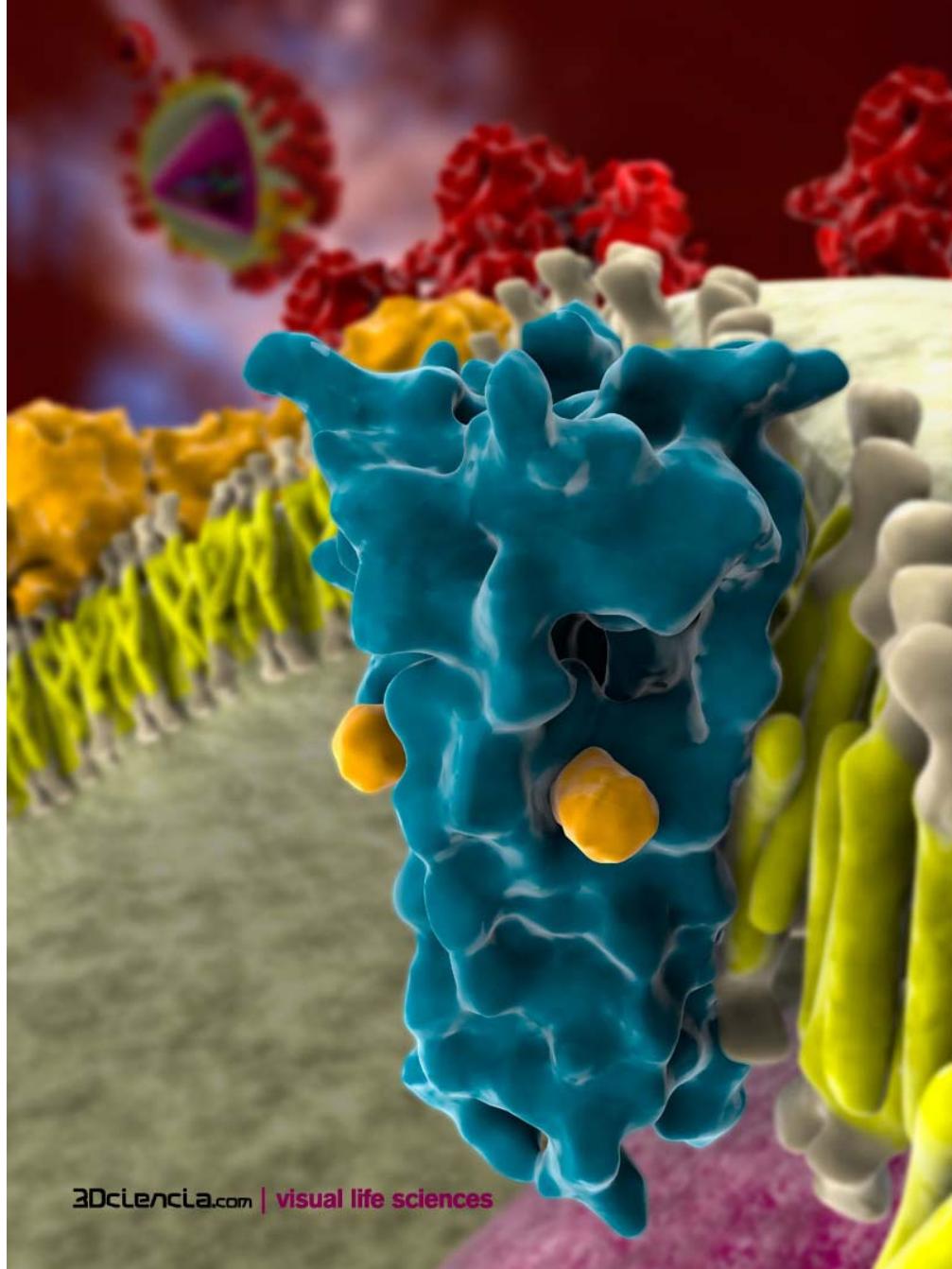

Serum albumin (grey) binding ligands (green) nonspecifically.

Bottom: X-ray crystallography revealed a binding site for alcohol in an ion channel that plays a key role in several brain functions associated with drugs of abuse and seizures.

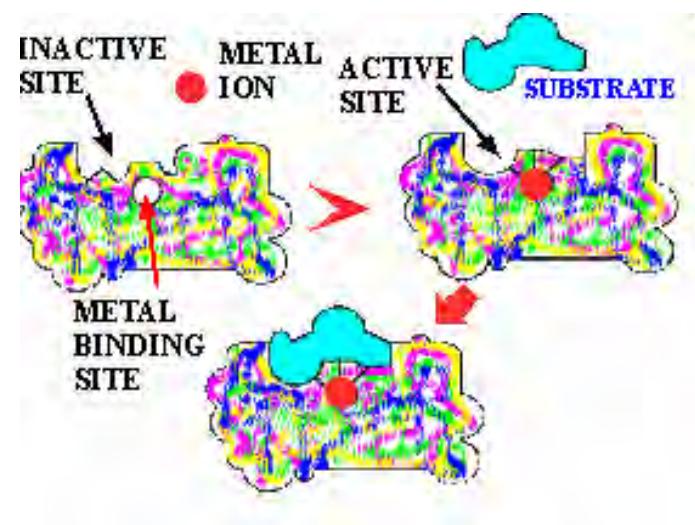
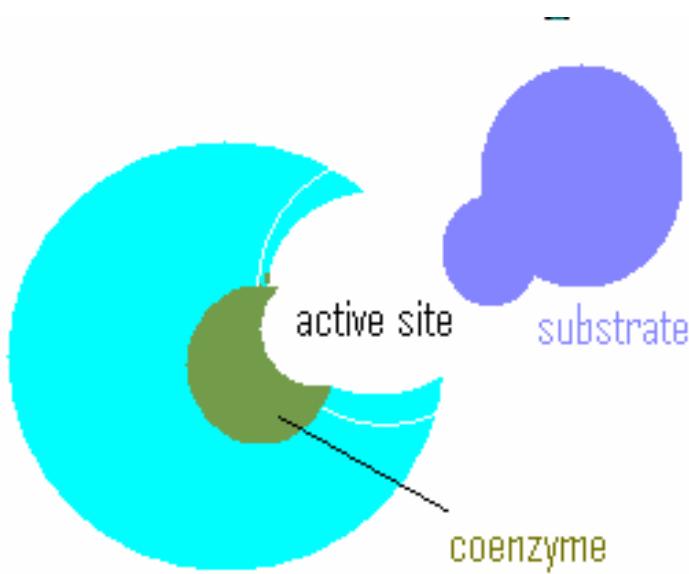
Top: Detailed view of the alcohol binding pocket with a an alcohol molecule shown in yellow and red.

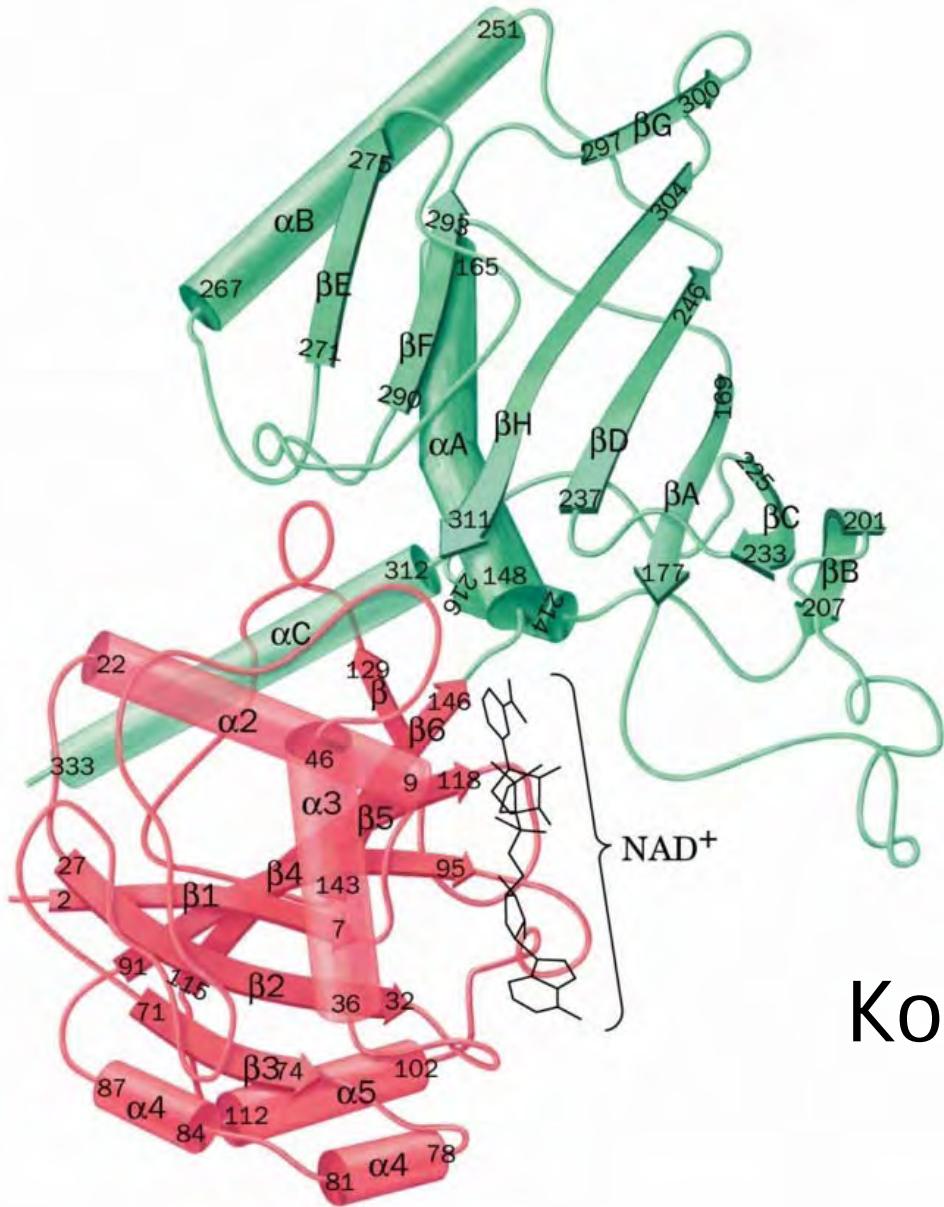
Flu virus surface proteins, M2 in blue, target of adamantane viral drugs in orange.

Adamantane antivirals, such as amantadine, inactivate M2 and thus stop the virus proliferation.

Koenzimi/kofaktori/prostetične grupe

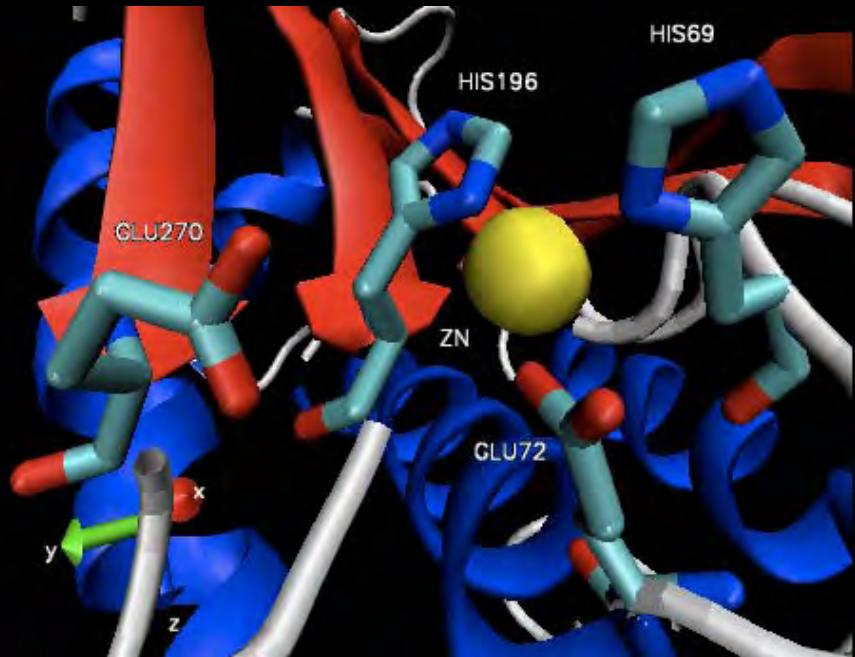
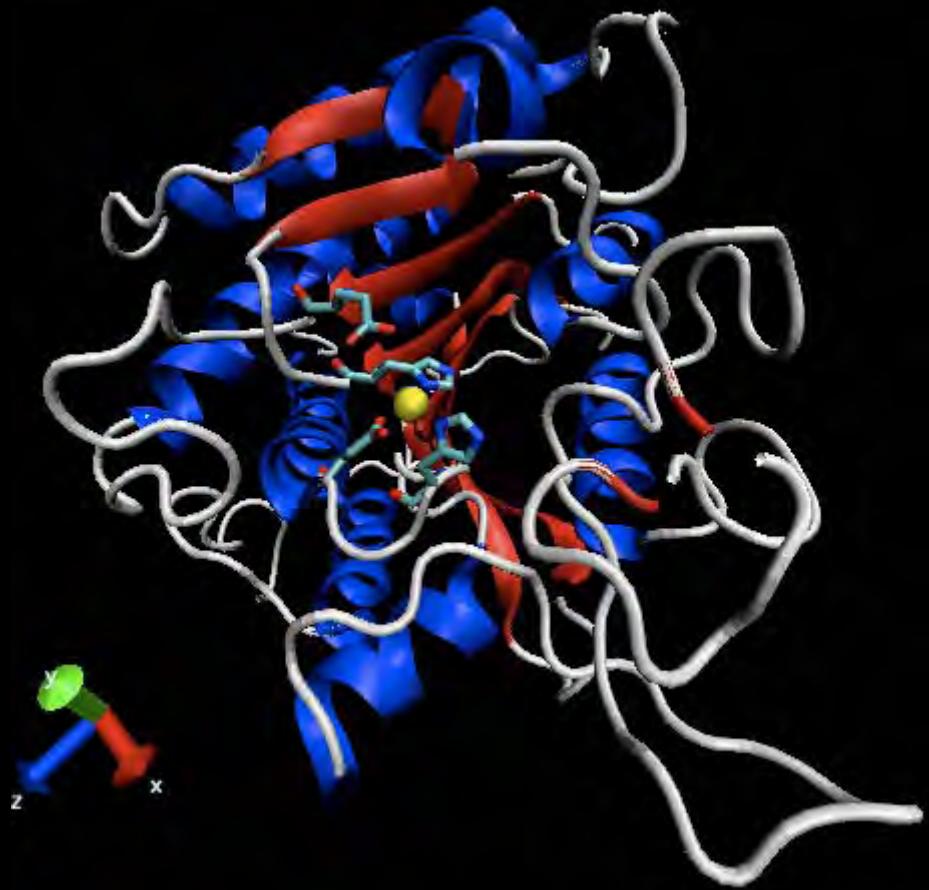

Gliceraldehid-3-fosfat dehidrogenaza

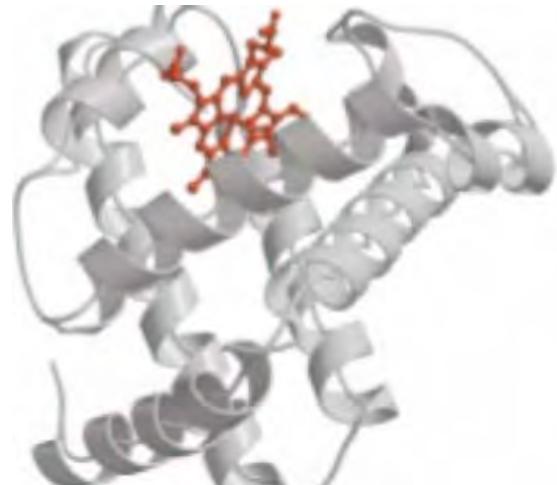

Koenzim: NAD⁺

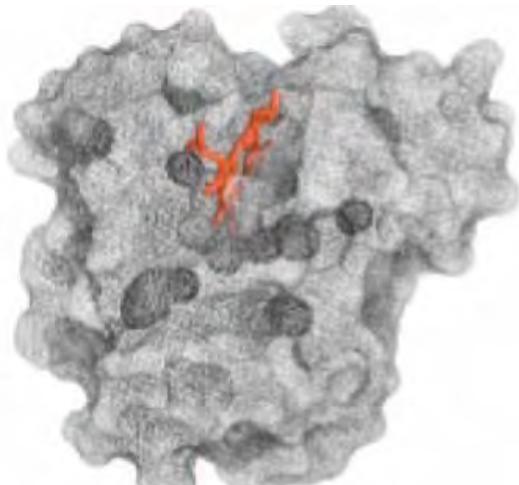
Karboksipeptidaza: kofaktor Zn²⁺

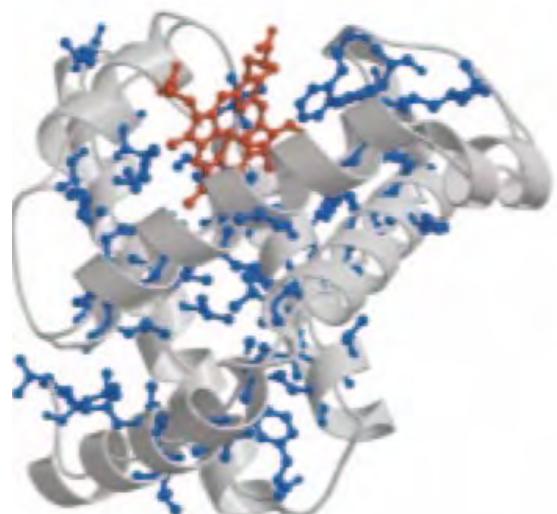
Hem u mioglobinu: prostetična grupa

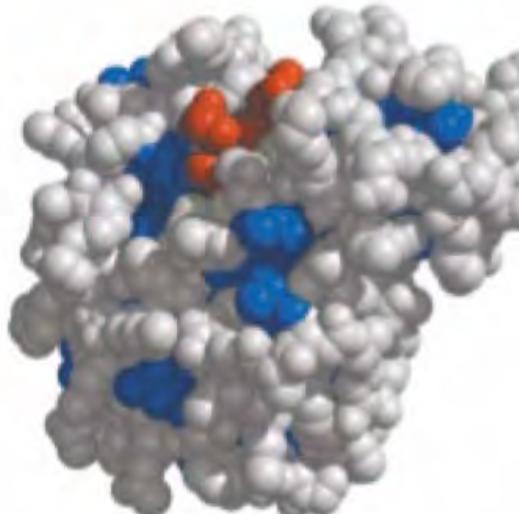
(a)

(b)

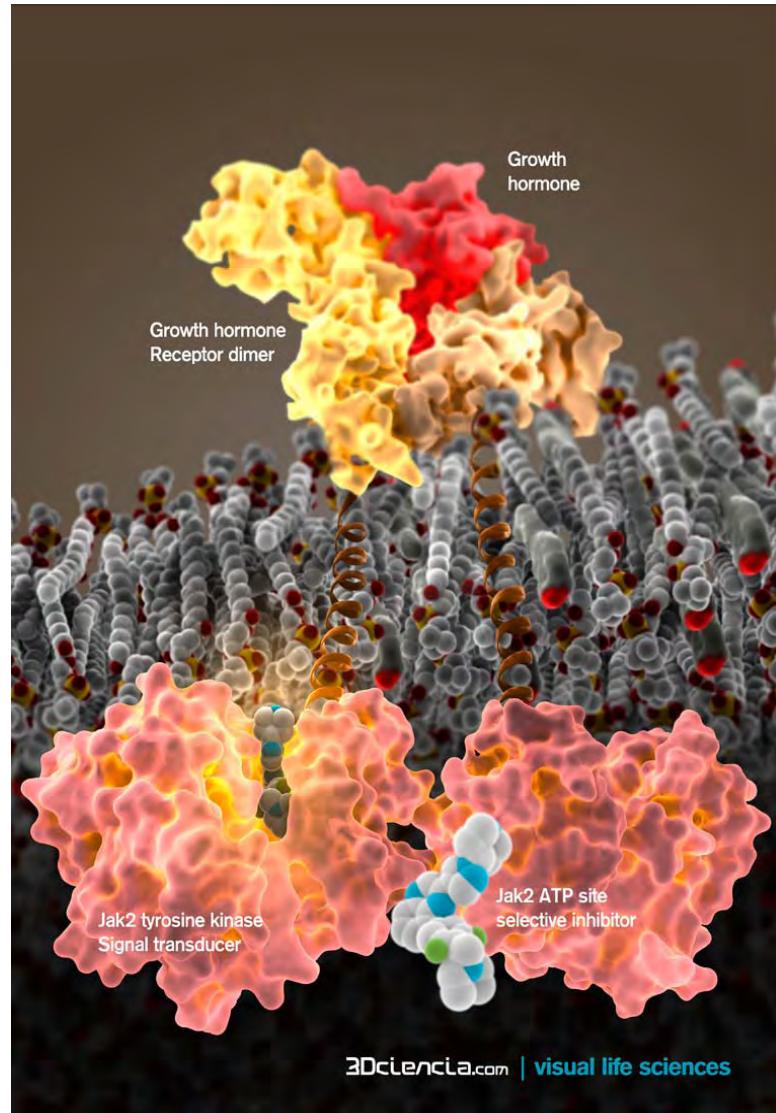
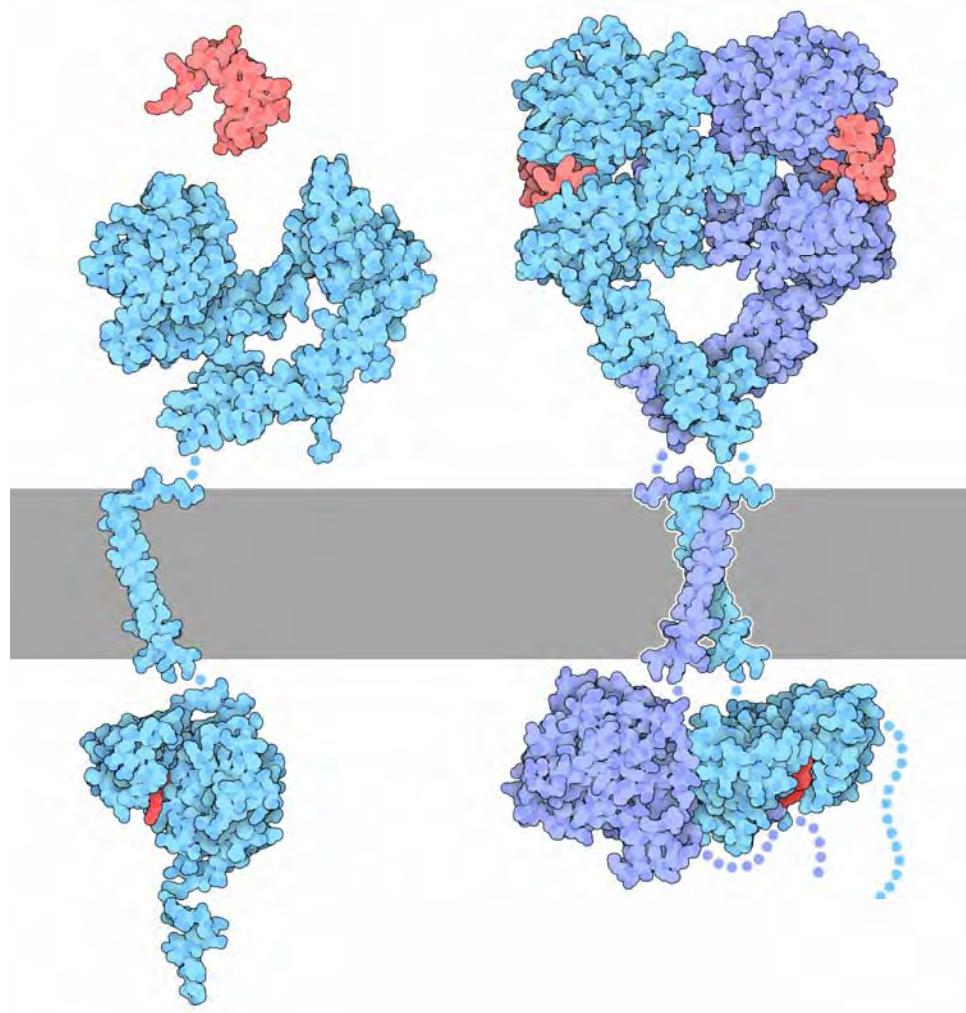

(d)

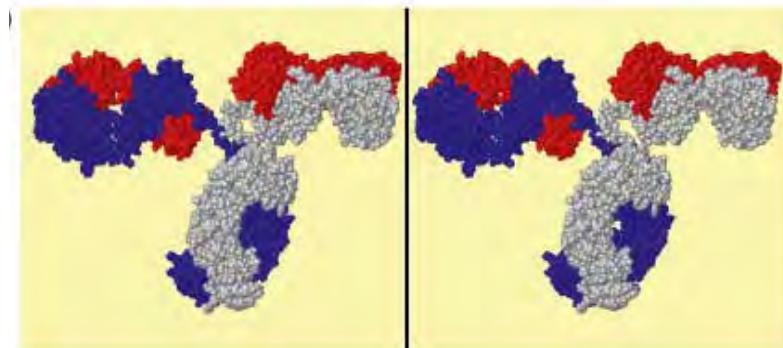
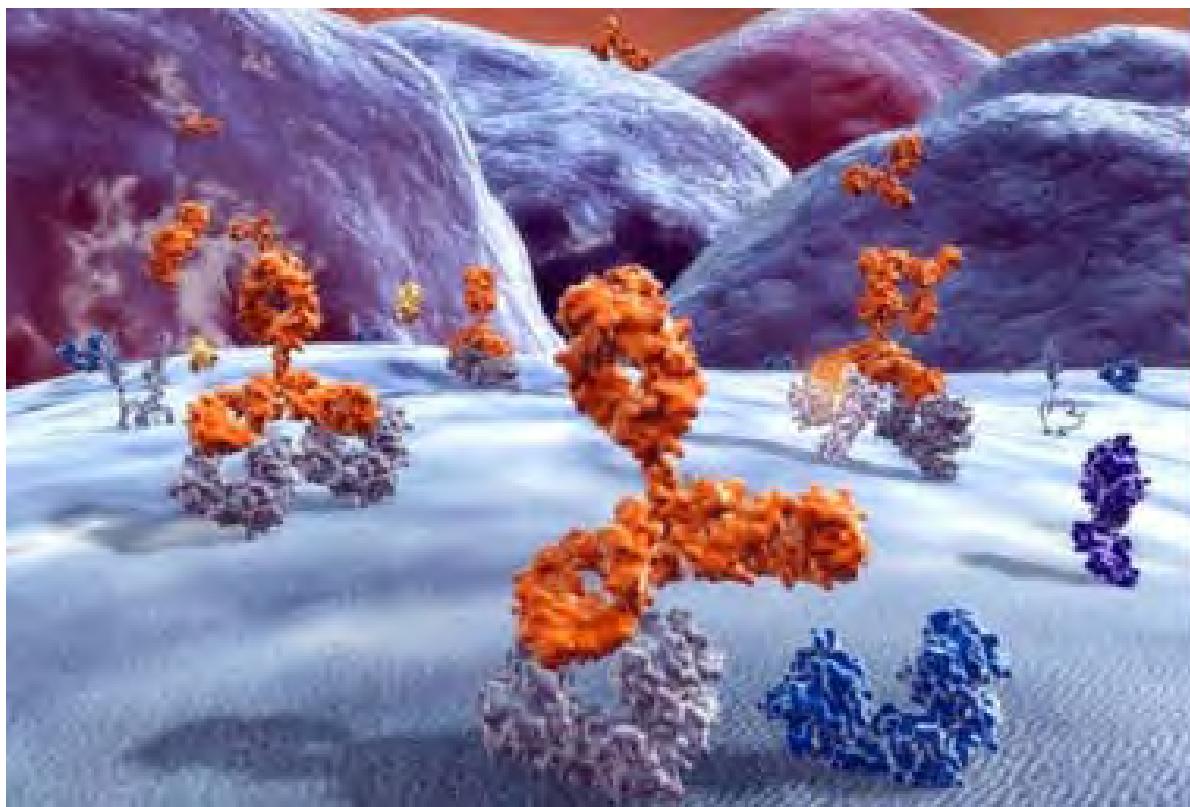

(e)

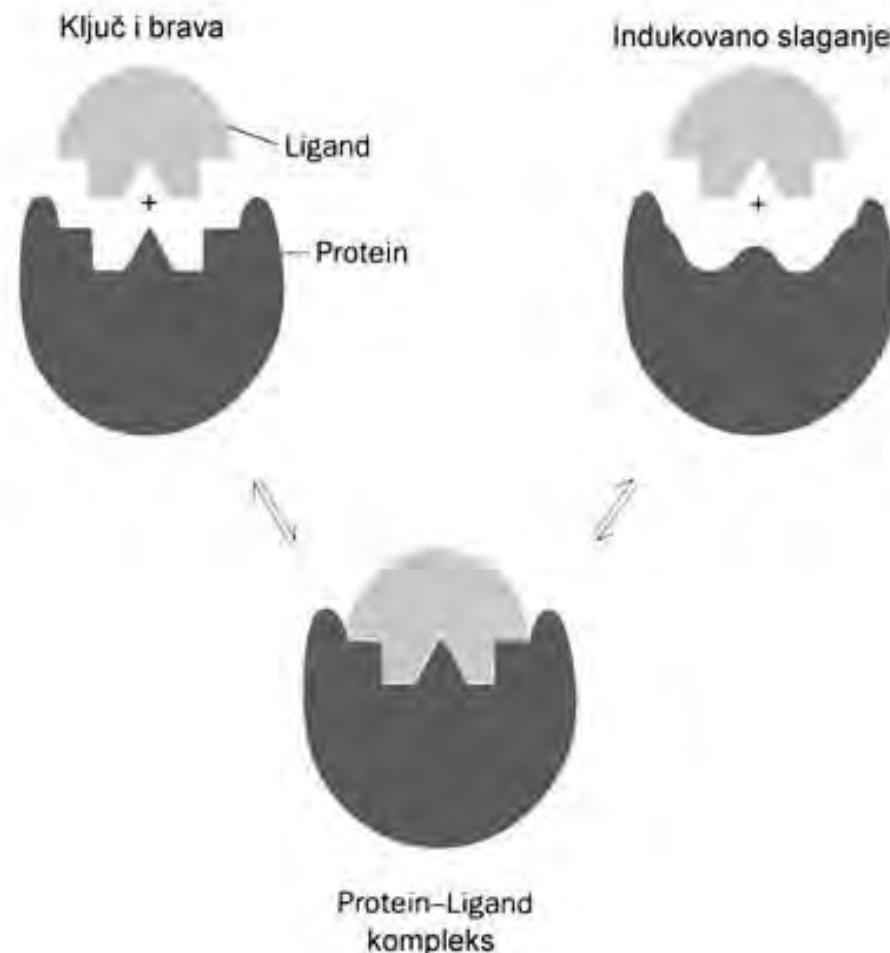
Protein – protein interakcije: epidermalni faktor rasta (EGF) i EGF receptor

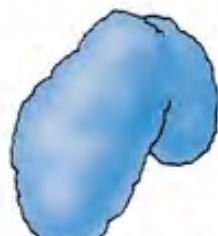
Antitela za vezivanje EGF receptora u terapiji kancera

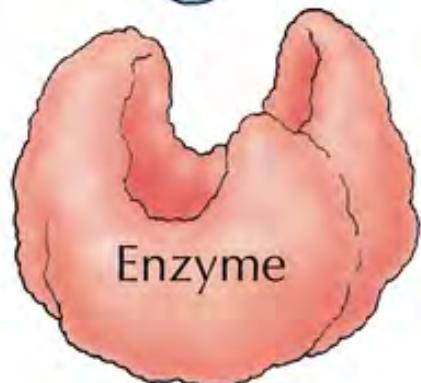
Specifično prepoznavanje proteina i liganda: komplementarnost površina molekula liganda i vezivnih mesta na proteinu

(A)

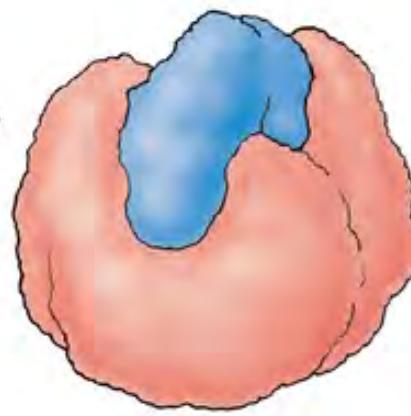

Substrate

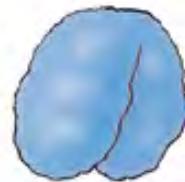

Enzyme

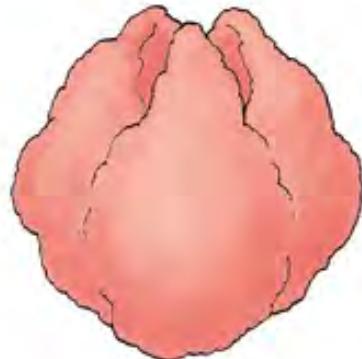
Lock-and-key
model

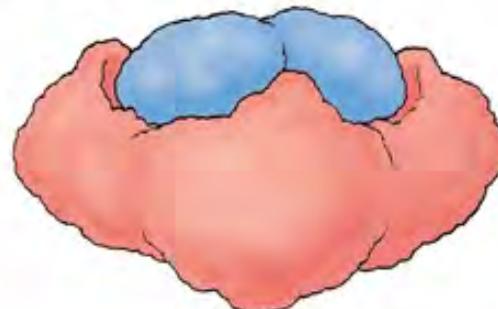
(B)

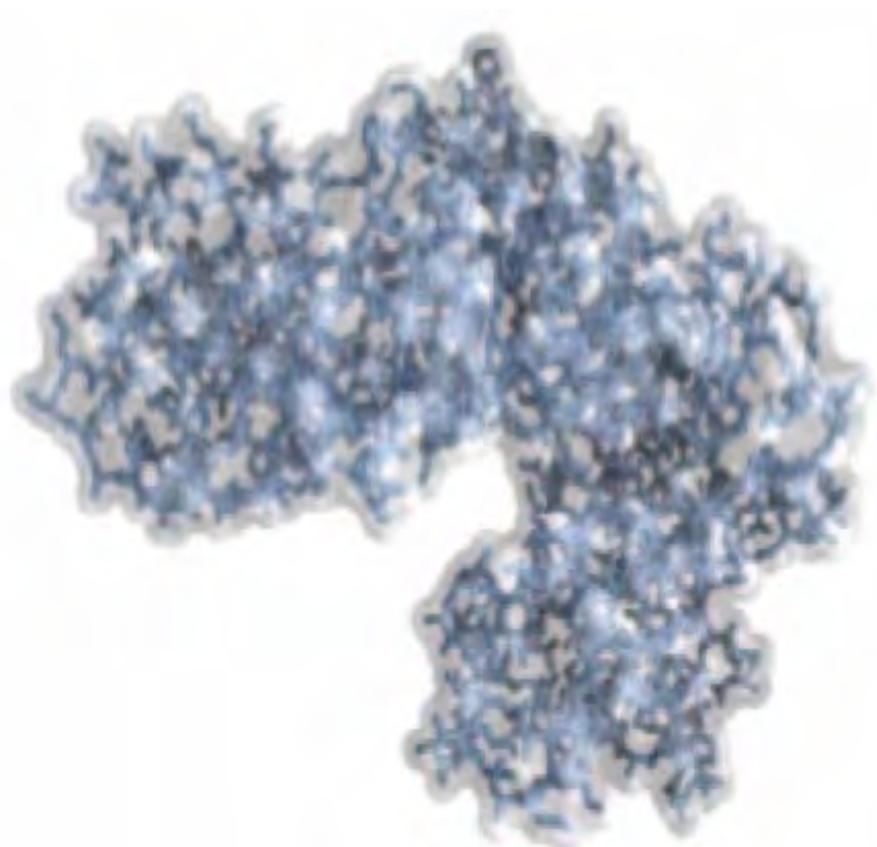
Substrate and enzyme
distorted to transition
state conformation

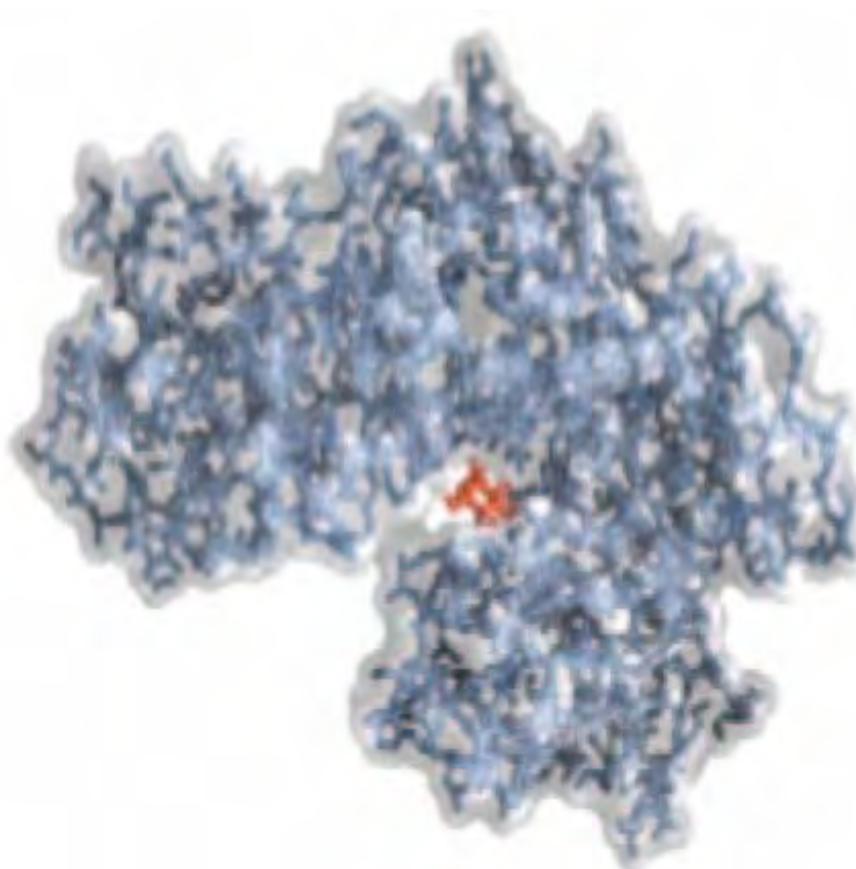
Induced fit

Vezivanje heksoza za heksokinazu

(a)

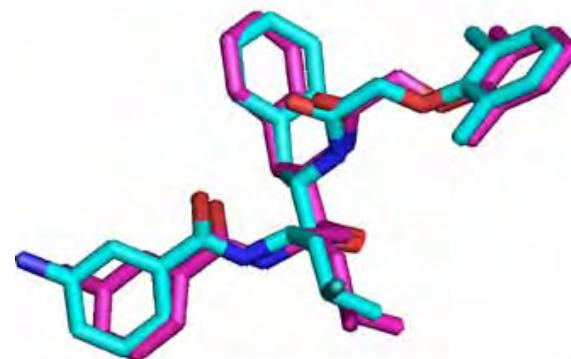
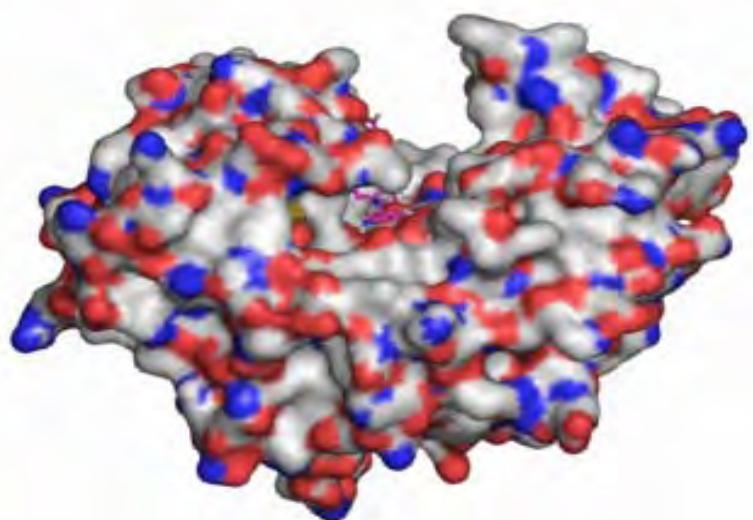
(b)

Protein-Ligand Docking

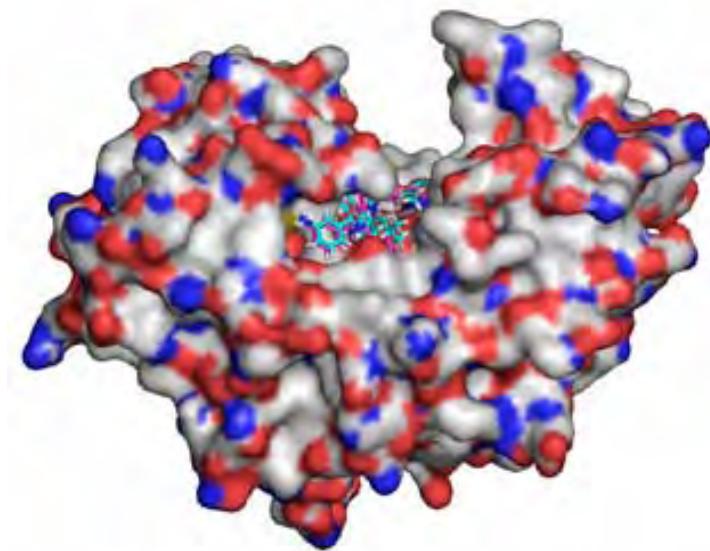
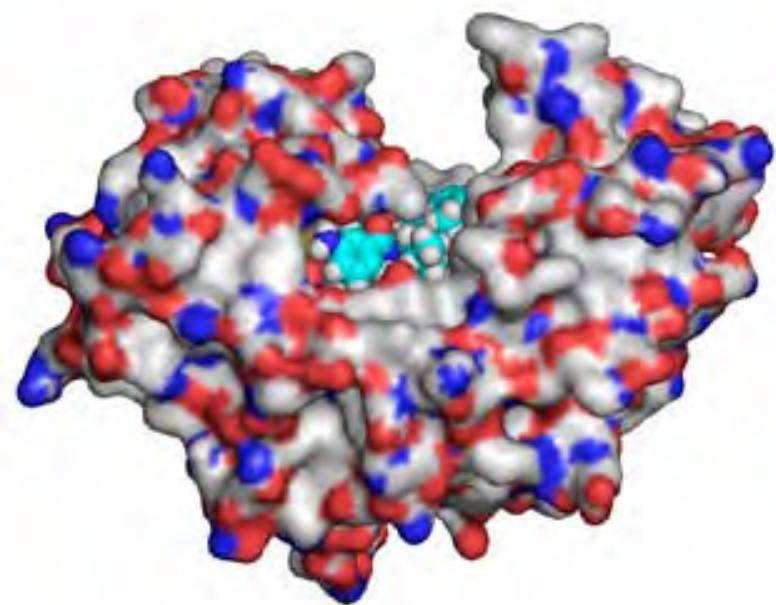
Computational methods for the prediction of ligand-protein structural information for the **search of putative drugs** in large databases

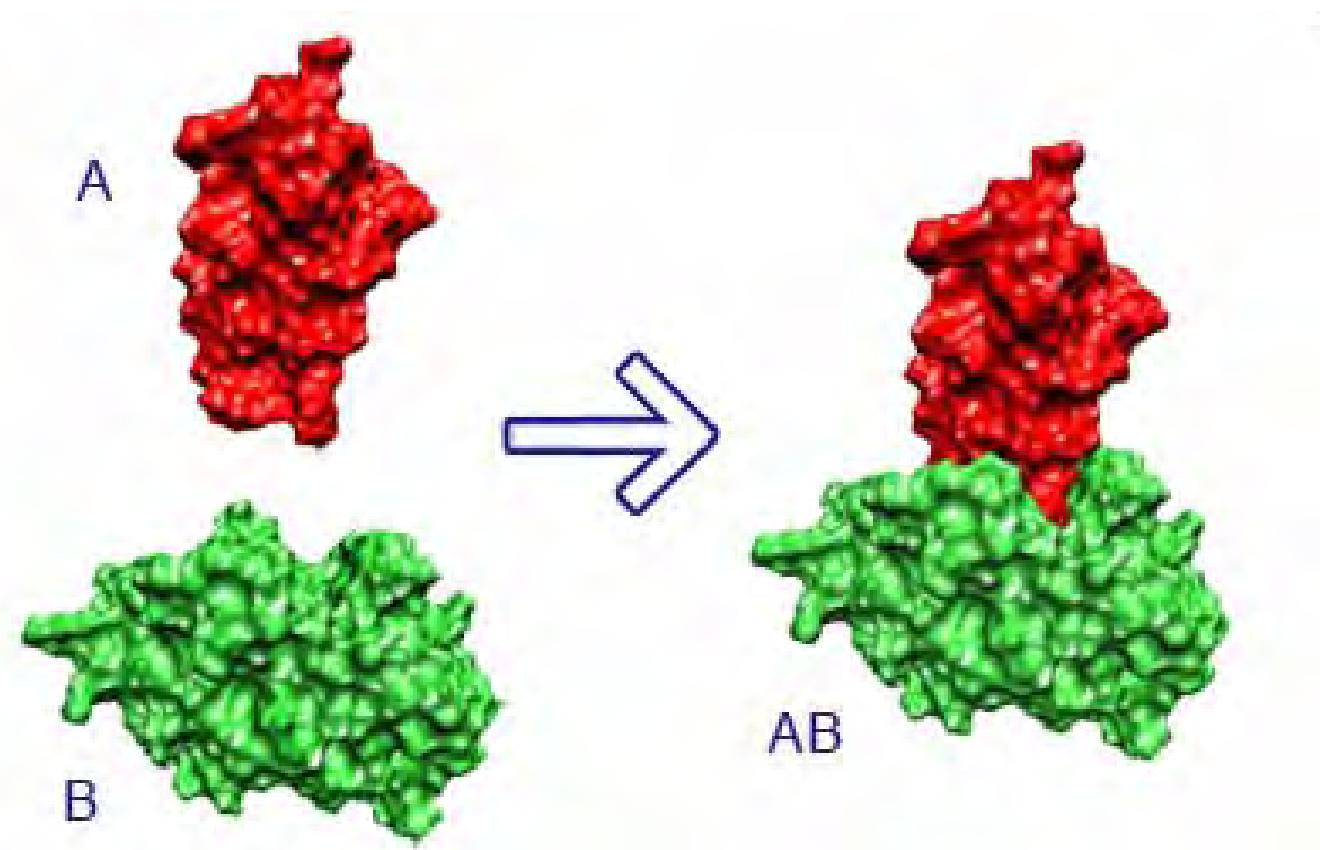
Protein – ligand usidravanje

Molekulska usidravanje

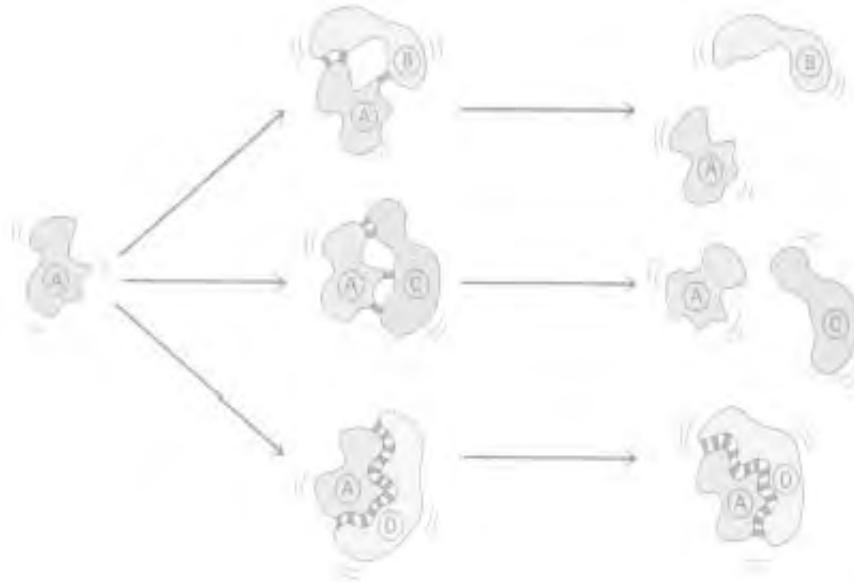
Usidravanje proteina sa drugim proteinom

Kako dolazi do vezivanja proteina i liganda?

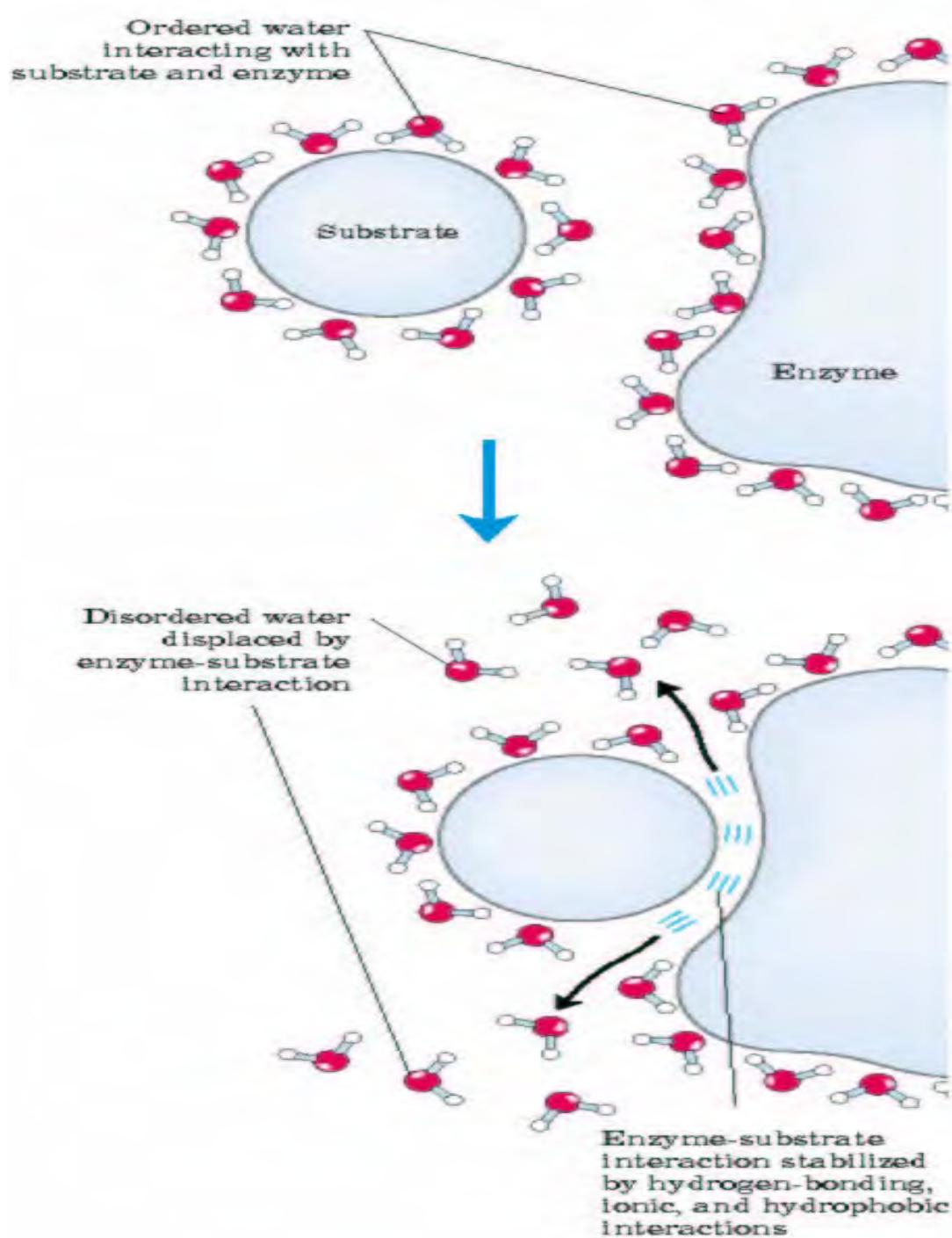

Difuzija molekula
u rastvoru.

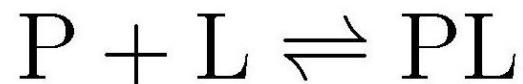
Prepoznavanje i vezivanje:
komplementarnost površina i
međumolekulske interakcije.

Mumolekulske sile i hidrofobni efekat stabilizuju PL kompleks

Konstanta vezivanja P i L

Vezivanje proteina i liganda je ravnotežni proces

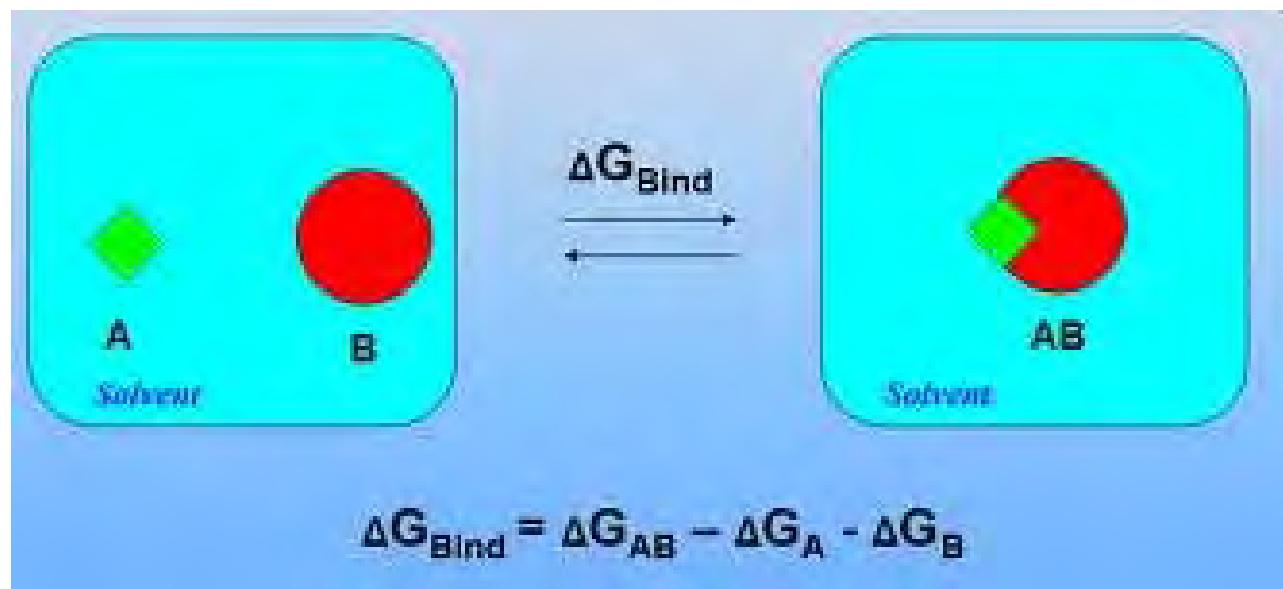

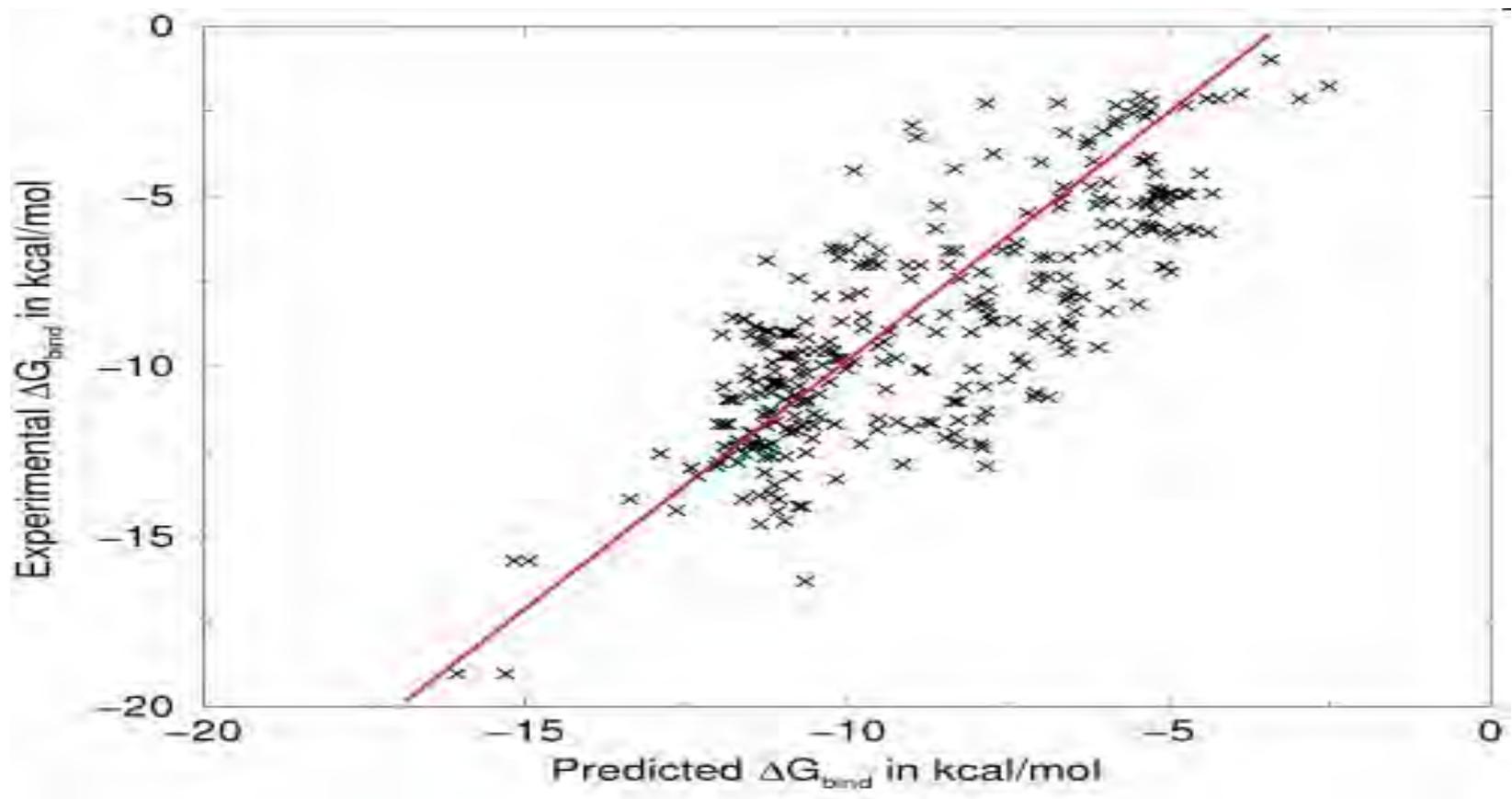
$$K = \frac{[PL]}{[P][L]} \quad K_d = \frac{[P][L]}{[PL]}$$

$K = K_a$ Konstanta asocijacije

Konstanta vezivanja i energija vezivanja

$$\Delta G = -RT \ln K_a = \Delta H - T\Delta S$$

Korelacija između predviđenih i eksperimentalno određenih vezivnih energija za protein–ligand komplekse (na osnovu Ligand Protein Data Base).

Tabela 11.1: Metode za ispitivanje vezivanja malih liganada za proteine (makromolekule uopšte)

Određivanje koncentracije slobodnog liganda:

Biološka aktivnost;

Odvajanje liganda: dijaliza, ultrafiltracija, gel filtracija, ultracentrifuga;

Elektrohemija: specifične elektrode, konduktometrija, polarografija.

Perturbacija osobina vezanog liganda:

Optička spektroskopija, NMR, fluorescencija, ESR.

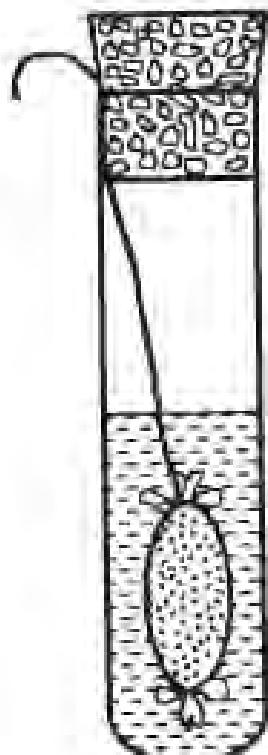
Perturbacija osobina PL kompleksa (u odnosu na protein bez liganda):

Biološka aktivnost;

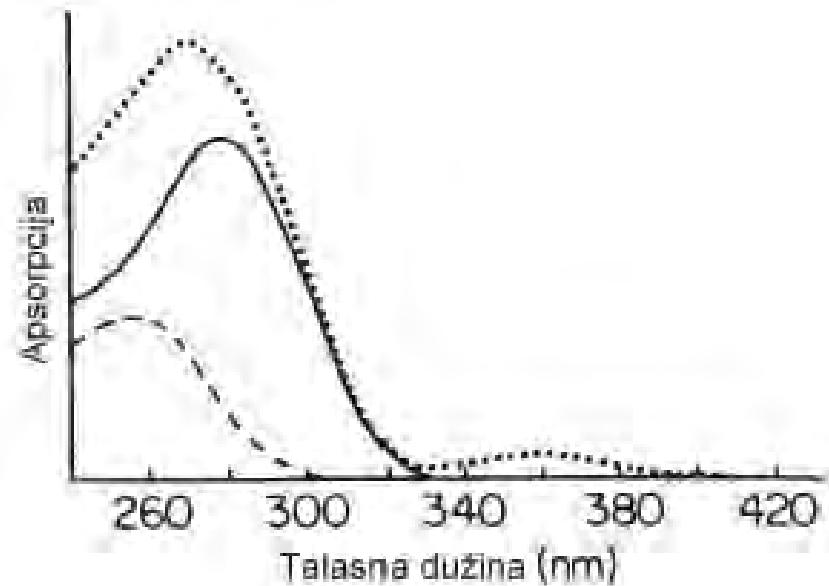
Termodinamičke: osmotski pritisak, ΔP_L , sedimentacija, rasejanje svetlosti;

Elektromagnetne: spektroskopske (UV/VIS, ORD, NMR, rendgenska strukturna analiza), elektroforetske.

Primeri metoda

Ekvilibraciona
dijaliza

NAD ---- Enzim _____
NAD vezan za enzim

Jednačina vezivanja liganda i proteina sa jednim centrom vezivanja

$$\nu = \frac{\text{Ukupna koncentracija L vezanog za P}}{\text{Ukupna koncentracija proteina}}$$

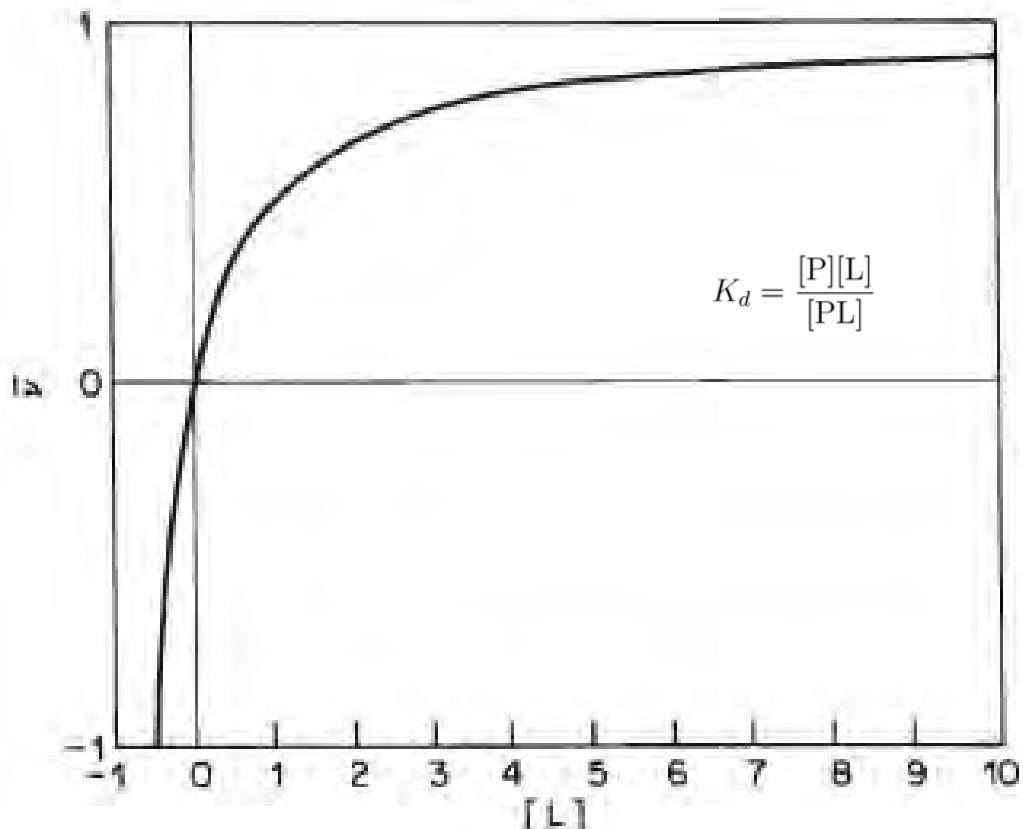
**v = stepen
zasićenja**

$$\nu = \frac{[L]}{K_d + [L]}$$

$$v = \frac{1}{2}$$
$$K_d = [L]$$

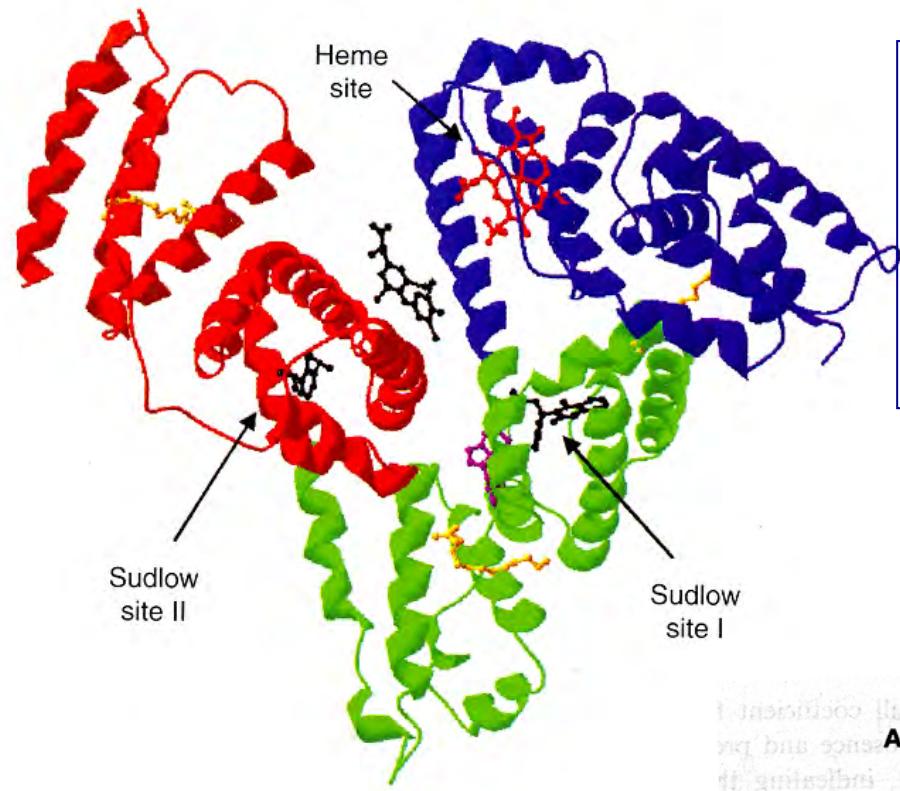
K_d - makroskopska
konstanta
disocijacije PL
kompleksa

Kriva vezivanja: hiperbola

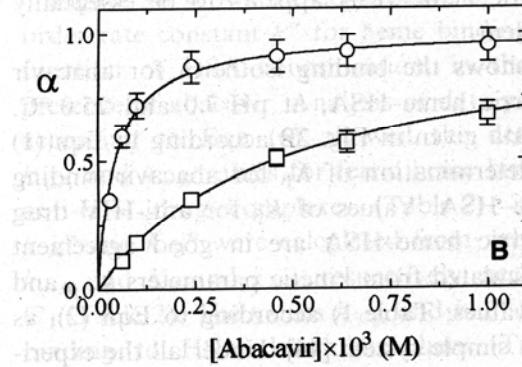
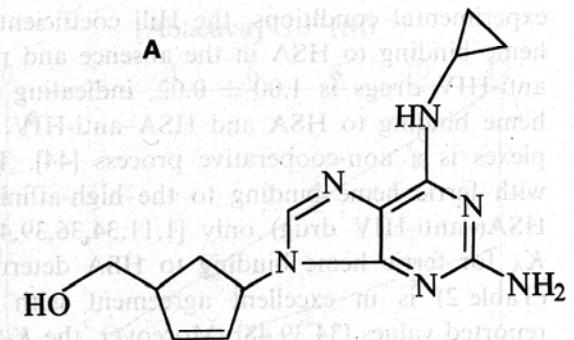
$$v = 1/2$$
$$K_d = [L]$$

Primer: interakcije anti-HIV leka sa humanim serum-albuminom (HSA)

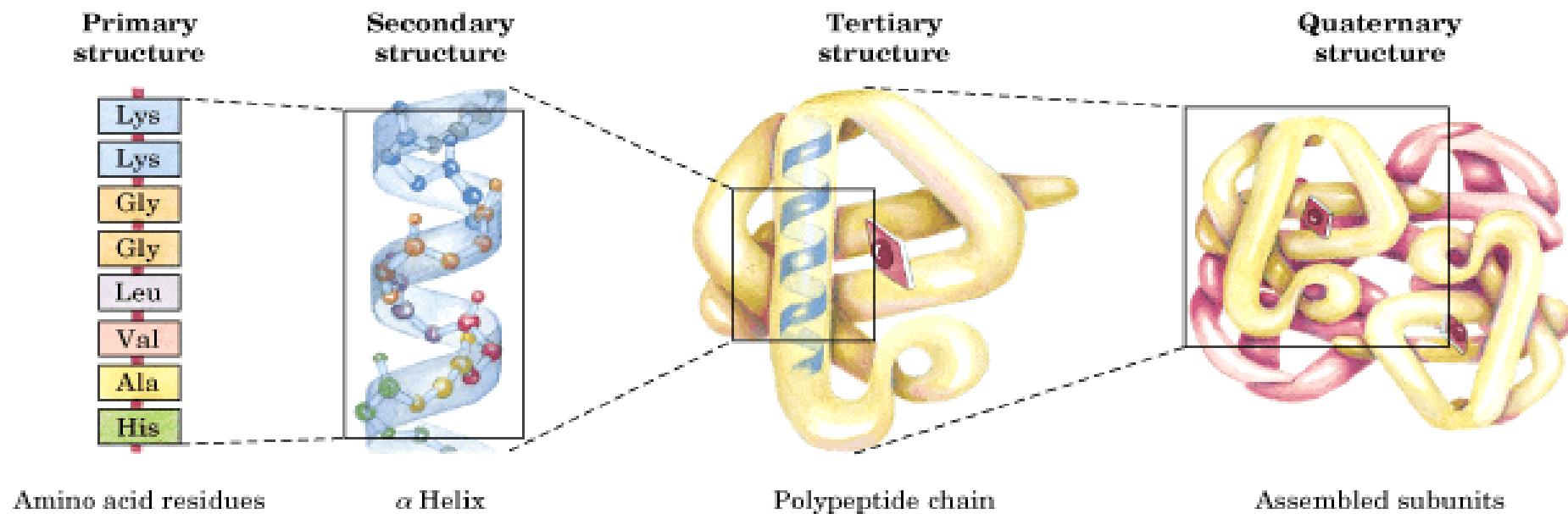

HSA ima izuzetan kapacitet da vezuje razne ligande: npr hem i lekove. Sastoji se iz 3 domena: I, II i III (svaki od po 2 subdomena). Razni ligandi se vezuju za različite domene!)

Vezivanje leka (abacevir) za HSA (o) i hem-HSA (\square) određeno ekvilibracijonom dijalizom!

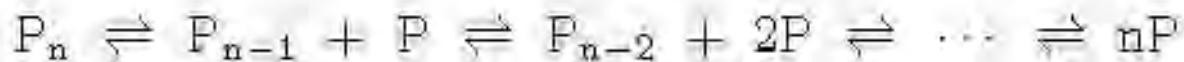
Kvaternarna struktura proteina

Šta je kvaternarna struktura?

Veliki proteini (npr globularni proteini mase veće od 100 kD) često se javljaju u obliku agregata u kojima su subjedinice asosovane na geometrijski određen način.

Asocijacija subjedinica u oligomer je ravnotežni proces koji se karakteriše konstantom asocijacije (ili disocijacije). Disocijacija može da se vrši po mehanizmu "sve ili ništa" ili postepeno:

Zašto kvaternarna struktura?

- Kompleksna funkcija - kompleksna struktura!
- Nastajanje strukture određene geometrije!
- Osmotski pritisak!
- Stabilnost tercijarne strukture proteina!
- Regulacija aktivnosti!!!
- Komunikacija proteina sa okolinom!!!!

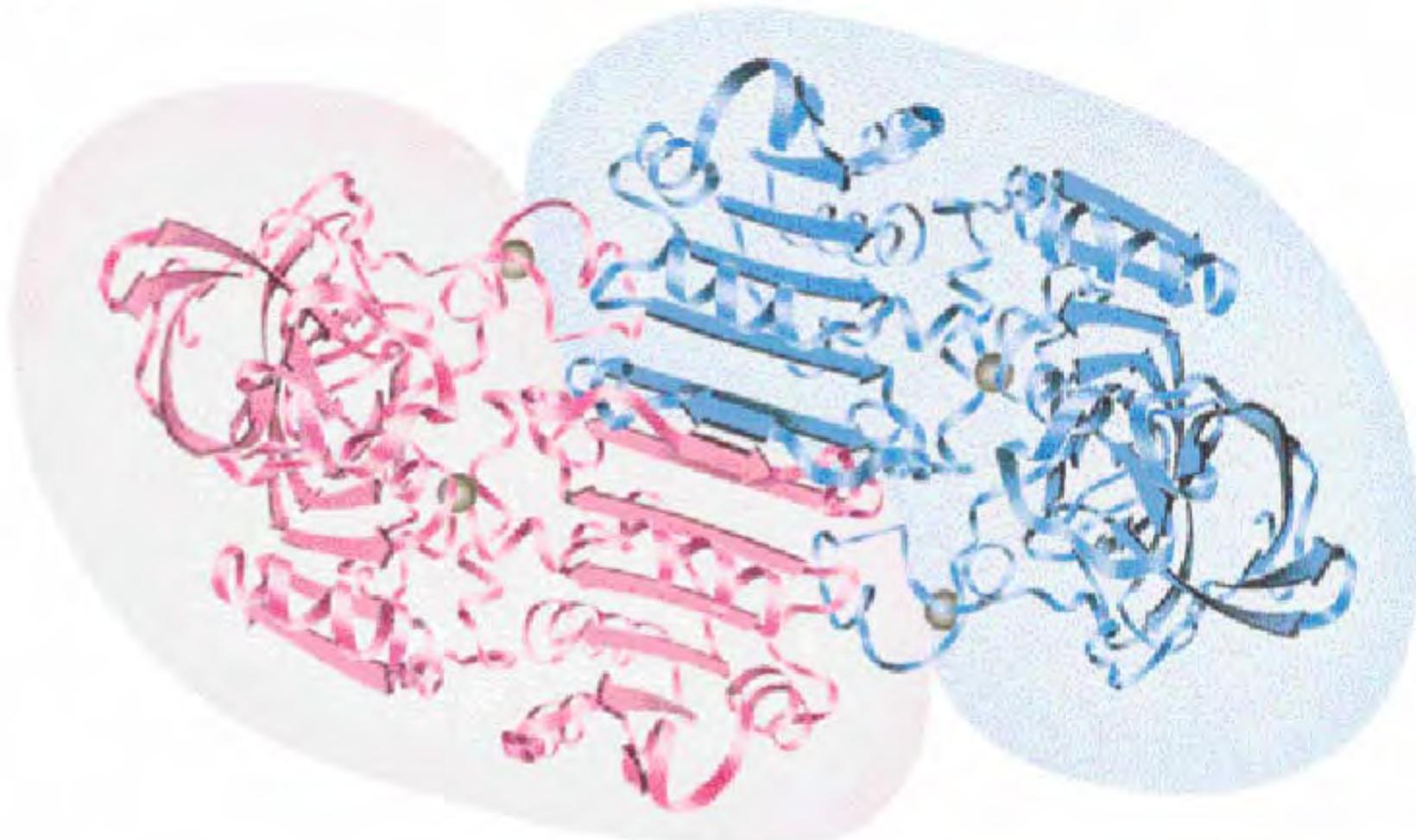
Opisivanje kvaternarne strukture:

Stehiometrija: tip i broj subjedinica

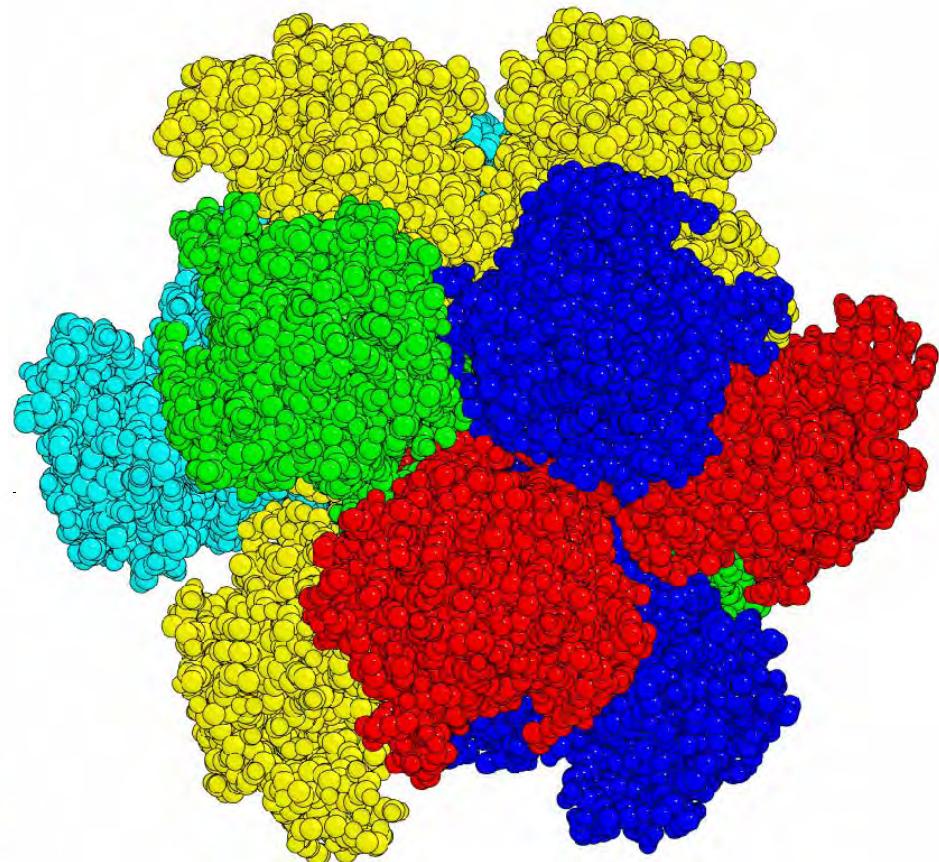
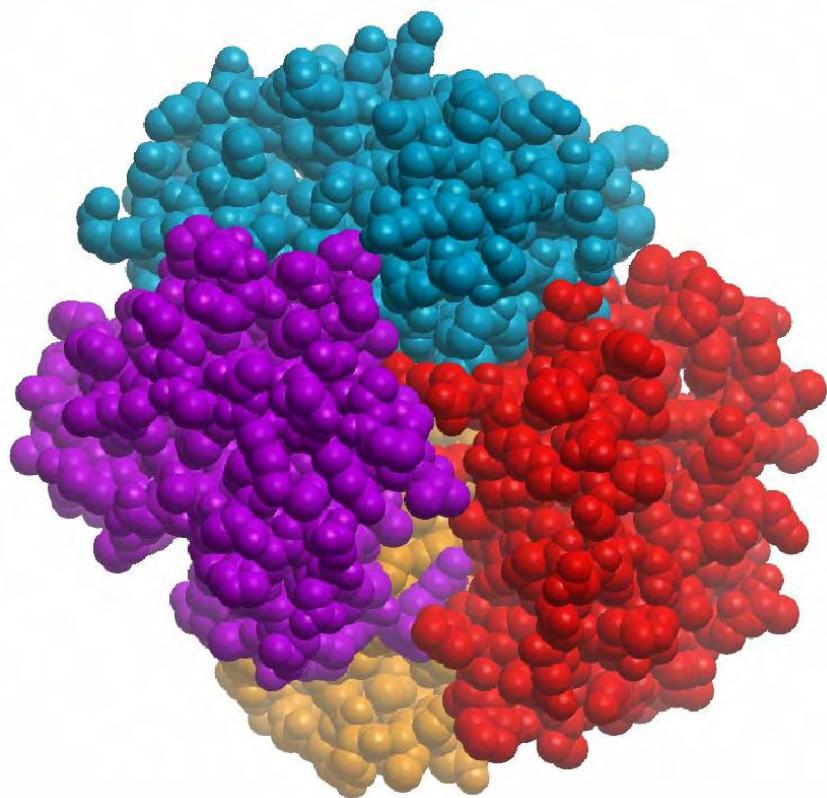
Geometrija: geometrijski raspored (tip simetrije)

Stabilnost kvaternarne strukture

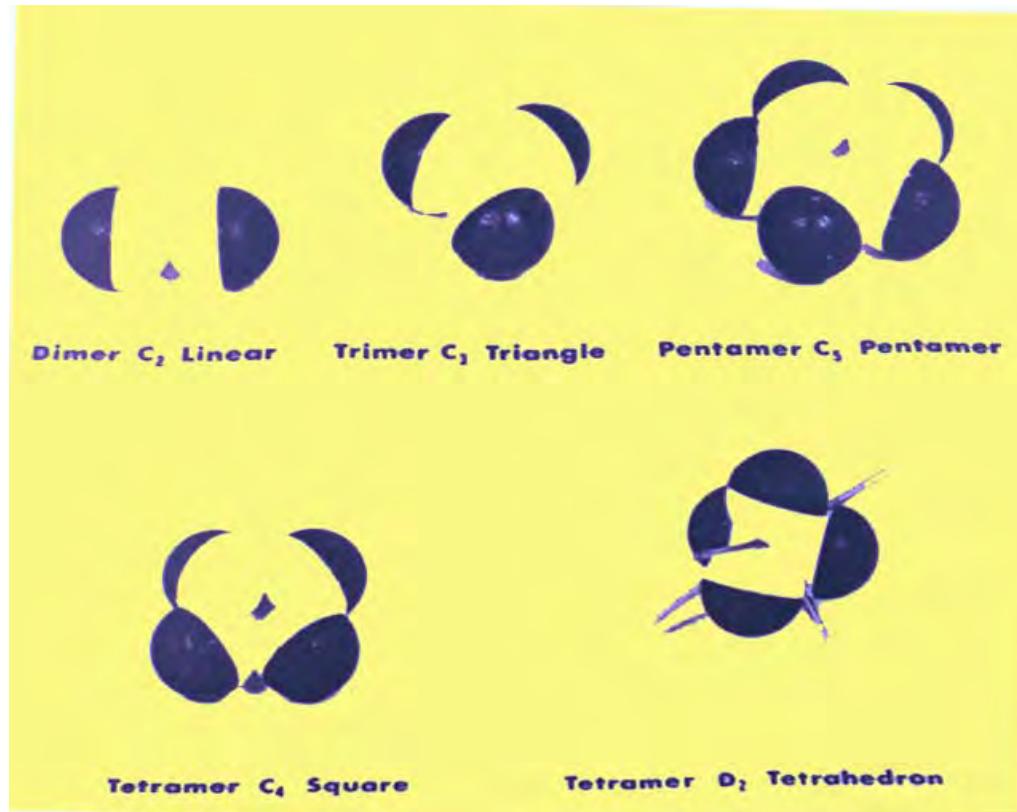
2 identične subjedinice

Obratiti pažnju na
komplementarnost
dodirnih površina
među
subjedinicama!

Geometrijski raspored subjedinica

Sve subjedinice se nalaze u ekvivalentnoj ili pseudo-ekvivalentnoj okolini: linearni raspored subjedinica se isključuje!

Stabilnost kvaternarne strukture

- Dodirne površine subjedinica su komplementarne!!!
- Aminokiselinski sastav na dodirnim površinama subjedinica je sličan sastavu u unutrašnjosti molekula globularnih proteina: dominiraju nepolarni ostaci (Ile, Leu, Phe, Val, Cys i Met)
- Arg se češće javlja na dodirnim površinama nego što bi se očekivalo na osnovu prosečnog sadržaja u Arg u proteinima!

Zaključak o doprinosu stabilnosti 4⁰ strukture:

- (1) Hidrofobni efekat: najveći doprinos!
- (2) Vodonične veze/soni mostovi na dodirnim površinama subjedinica!!!

Interakcije sa ligandima: nezavisni centri

Makroskopske i mikroskopske konstante
Jednačina i kriva vezivanja
Scatchardov grafik

PROTEIN-LIGAND INTERAKCIJE : KVANTITATIVNI ASPEKTI

JEDAN CENTAR VEZIVANJA :

$$P + L \rightleftharpoons PL \quad K = \frac{[PL]}{[P][L]} = \text{konstanta protein-ligand asocijacije}$$

$$K_{\text{DIS}} = \frac{1}{K_{\text{AS}}} = \text{konstanta disocijacije (ENZ/Mi)}$$

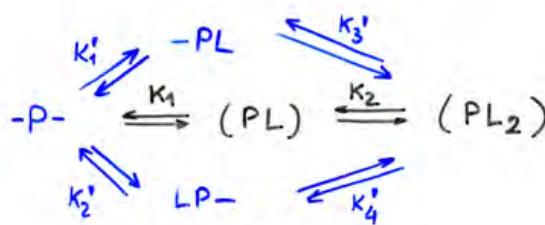
$$\nu = \frac{\text{BROJ MOLOVA VEZANOG LIGANDA}}{\text{UKUPAN BROJ MOLOVA PROTEINA}} = \frac{[PL]}{[P] + [PL]}$$

$$\nu = \frac{K[L]}{1 + K[L]} = \frac{1}{1 + \frac{1}{K[L]}}$$

$$\nu = \frac{[L]}{K_d + [L]}$$

$$\nu = \frac{1}{2} \quad \therefore \\ K_d = [L] \\ K = ?$$

DVA (I VIŠE) ISTIH NEZAVISNIH (NEINTERAGUJUĆIH) CENTARA VEZIVANJA : PROTEIN SE SASTOJI IZ DVE SUBJEDIVICE PROPORCIJALNO

$$K_1' = K_2' = K_3' = K_4'$$

Mikroskopske konstante
(afinitet svakog centra za L)

$$K_1 = \frac{[PL]}{[P][L]}$$

$$K_2 = \frac{[PL_2]}{[PL][L]}$$

K_1, K_2 = Makroskopske konstante (koje se određuju eksperimentalno).

$$P + L \rightleftharpoons PL$$

$$K_1 = \frac{[PL]}{[P][L]} = \frac{[-PL] + [LP-]}{[P][L]} = \frac{(K'_1 + K'_2) \cancel{[P]} \cancel{[L]}}{\cancel{[P]} \cancel{[L]}} = K'_1 + K'_2$$

$$\boxed{K_1 = 2K'} \quad k' = \frac{K_1}{2}$$

$$K_2 = \frac{[PL_2]}{[PL][L]} = \frac{[PL_2]}{([-PL] + [LP-])[L]} = \dots = \frac{1}{\frac{1}{K'_3} + \frac{1}{K'_4}} = \left(\frac{1}{\frac{1}{K'_1} + \frac{1}{K'_2}} \right)$$

$$\boxed{K_2 = \frac{K'}{2}} \quad k' = 2K_2$$

$$\frac{K_1}{K_2} = \frac{2K'}{K'/2} = 4 \quad \text{STATISTIČKI FAKTOR ZA DVA CENTRA}$$

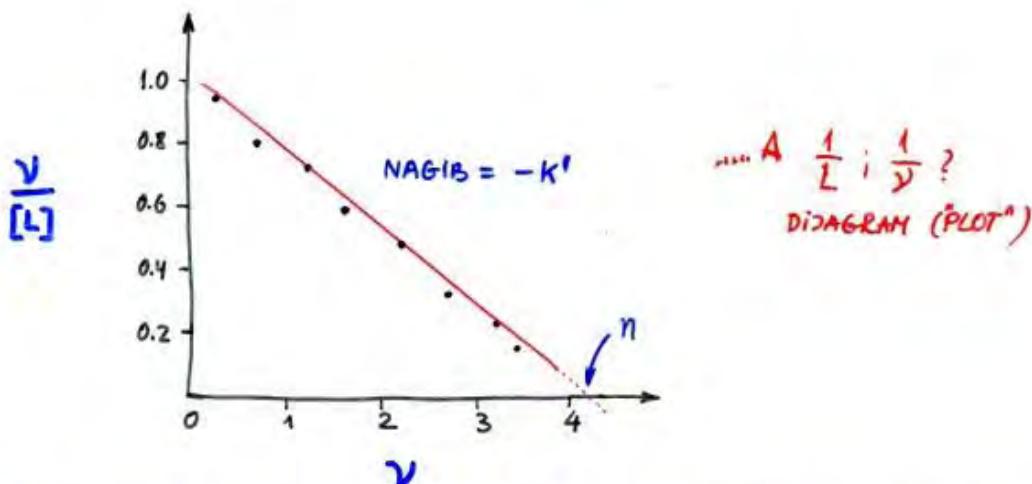
$K_1 = 4K_2$: NA OSNOVU VEROVATNOCÉ $K_1 = 4 \times$ VEĆE OD K_2 .

$$\nu = \frac{[PL] + 2[PL_2]}{[P] + [PL] + [PL_2]} = \frac{K_1 \cancel{[P]} \cancel{[L]} + 2K_1 K_2 \cancel{[P]} \cancel{[L]}^2}{\cancel{[P]} + K_1 \cancel{[P]} \cancel{[L]} + K_1 K_2 \cancel{[P]} \cancel{[L]}^2} = \\ = \frac{K_1 [L] + 2K_1 K_2 [L]^2}{1 + K_1 [L] + K_1 K_2 [L]^2} \quad \text{ALI} \quad K_1 = 2K' \quad i \quad K_2 = K'/2.$$

$$\nu = \frac{2K'[L] + 2K'^2[L]^2}{1 + 2K'[L] + 2K'^2[L]^2} = \frac{2K'[L](1 + K'[L])}{(1 + K'[L])^2} = \\ = \frac{2K'[L]}{1 + K'[L]} = \frac{2}{\frac{1}{K'[L]} + 1}$$

$$\nu = \frac{n \cdot K'[L]}{1 + K'[L]} \quad \text{U OPŠTEM SLUČAJU ZA } n \text{ ISTIH} \\ \text{NEINTERAKCIJUJUĆIH CENTARA}$$

$$V = \frac{n \cdot K' [L]}{1 + K' [L]} \quad | : [L] \quad \Rightarrow \quad \underline{\underline{\frac{V}{[L]}}} = nK' - \underline{\underline{VK'}}$$

SCATCHARD-OV DIJAGRAM ZA LAKTAT-DEHIDROGENAZU / NADH

